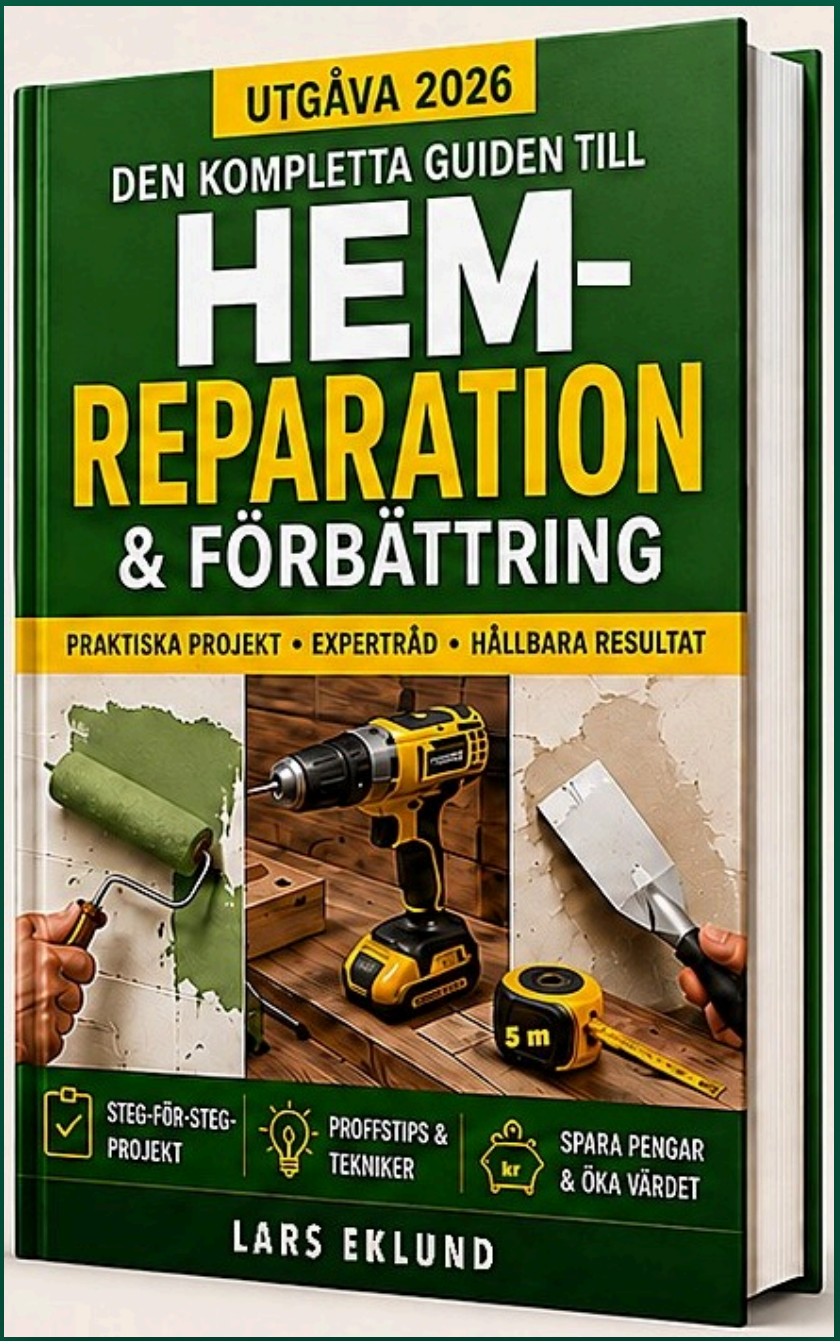
UTGÅVA 2026
DEN KOMPLETTA GUIDEN TILL
HEM-
REPARATION
& FÖRBÄTTRING
PRAKTISKA PROJEKT • EXPERTRÅD • HÅLLBARA RESULTAT
5 m
STEG-FÖR-STEG-PROJEKT
PROFFSTIPS & TEKNIKER
kr
SPARA PENGAR & ÖKA VÄRDET
LARS EKLUND

LIBROVA

BOK 1

Den kompletta guiden till hemreparation & förbättring

Utgåva 2026

Praktiska projekt · Expertråd · Hållbara resultat

Lars Eklund

LIBROVA · 2026

Ditt kundområde
Alla böcker i paketet finns alltid på den här adressen:
https://se.librova.eu/pages/kundomrade-hemreparation-m6r3x8

Den kompletta guiden till hemreparation & förbättring – Utgåva 2026
Lars Eklund

© 2026 Librova. Alla rättigheter förbehållna. Publikationen är endast avsedd för köparens personliga bruk. Kopiering, spridning och vidareförsäljning utan förlagets tillstånd är förbjuden.

Viktig säkerhetsinformation. Boken är endast allmän vägledning och ersätter inte utbildning, rådgivning eller besiktning av en behörig yrkesperson. Följ alltid anvisningarna för verktyg och material, använd lämplig skyddsutrustning och sluta om du är osäker. Elarbeten: slå först av strömmen i elcentralen och kontrollera med en spänningsprovare att det är spänningslöst. Som privatperson får du bara göra enklare arbeten, till exempel byta ett befintligt vägguttag eller en befintlig strömbrytare mot en likadan. Nya uttag och ledningar, ändringar i elcentralen och allt som går utöver de enkla arbeten som beskrivs här ska göras av ett registrerat elinstallationsföretag. Gas: arbeta aldrig själv med gasinstallationer, det ska en behörig fackman göra. Vid allvarliga VVS-arbeten eller större läckor ska du anlita en behörig rörmokare. Om du känner gaslukt: tänd ingen lampa eller låga och använd inga strömbrytare, öppna

fönstren, lämna bostaden och ring 112. Vid fara för människor (elchock, brand, översvämning) ring 112. I äldre byggnader: borra, slipa eller bryt inte i ytor eller isolering som kan innehålla asbest, utan kontakta en fackman. Reglerna kan skilja sig mellan olika hus och bostadsrättsföreningar, så kontrollera vad som gäller hos dig. Är du osäker, ring en fackman.

Innehåll

1. Ett ord från författaren

2. Säkerhet och grundregler för arbete hemma

3. Den grundläggande verktygslådan

4. Väggar och tak

5. Måla utan strimmor

6. Dörrar och fönster

7. Golv

8. Kök och badrum

9. Fukt, värme och energibesparing

10. Möbler och små reparationer

11. En underhållsplan för hela året och nybörjarnas vanligaste misstag

12. Videor som hjälper dig på vägen

Ett ord från författaren

Det första hålet i en vägg gjorde jag själv. Jag satte upp en hylla som låg på golvet en vecka senare. Pluggen var för kort, borren var fel och väggen visade sig vara av gipsskiva. Då slog det mig att om en hantverkare tog 800 kronor för tio minuters jobb, kunde det vara värt att lära sig göra samma sak själv. Så började mitt liv som gör-det-självare.

Den här boken samlar det jag har lärt mig genom åren i lägenheter, radhus och trädgårdar. Den är ingen handbok för byggarbetare. Den är en guide för dig som har en lägenhet eller ett hus, en sladdlös skruvdragare som ligger i en låda och många frågor: var ska jag börja, vad ska jag låta vara och vad kommer det att kosta?

Så använder du guiden

Varje projekt är upplagt på samma sätt: svårighetsgrad, ungefärlig tid och kostnad, en lista över verktyg och material, stegen du ska följa och en kort not om det vanligaste misstaget. Du kan läsa från pärm till pärm, eller slå upp ett enskilt kapitel när något hemma börjar knarra, läcka eller ramla av väggen.

Börja med kapitlen om säkerhet och verktyg. De tar mycket kort tid och sparar dig mycket besvär. Välj sedan ett litet

projekt, till exempel att laga hålet efter en väggplugg. En första framgång ger dig mer självförtroende än tio sidor teori.

Vad du hittar i den här boken, och vad du inte hittar

Det här är den första boken i paketet ”Den kompletta guiden till hemreparation & förbättring, utgåva 2026”. Den tar upp väggar, målning, dörrar och fönster, golv, kök och badrum, fukt och mögel samt små möbelreparationer. El behandlas i den andra boken, ”Den praktiska guiden till el i hemmet”, och VVS i den tredje, ”Den grundläggande guiden till VVS”. Här berör vi de ämnena bara där det gäller din säkerhet, och vi hänvisar dig till rätt bok.

Några regler att börja med

- Ta god tid på dig. De flesta nybörjarfel beror på stress, inte på bristande kunskap.
- Mät två gånger, borra en gång. Det är ett gammalt talesätt, men ingen har kommit på något bättre.
- Känn dina gränser. Gas, elcentralen och bärande konstruktioner är jobb för en behörig yrkesperson.
- Öva på ett dolt ställe. Innan du målar vardagsrumsväggen kan du prova inne i en garderob.

Jag hoppas att du får njuta av tillfredsställelsen i varje sak du lagar. Den är väl värd att känna.

Lars Eklund

Säkerhet och grundregler för arbete hemma

Reparationer hemma är sällan farliga, men några enkla vanor minskar risken till nästan noll. Läs det här kapitlet innan du använder en borrmaskin för första gången.

Skydda ögon, öron och lungor

- **Ögon:** använd skyddsglasögon när du borrar, slipar, knackar bort puts och gör jobb över huvudet. En betongflisa eller en droppe färg i ögat är ingen småsak.
- **Öron:** vid längre borrning i betong eller slipning med maskin är hörselskydd eller öronproppar en bra idé.
- **Lungor:** när du slipar spackel eller gammal färg och gör allt dammigt arbete ska du bära en halvmask med dammfilter (FFP2 eller FFP3, eller filter av klass P2/P3). Ett vanligt pappersmunskydd räcker inte.
- **Händer:** använd arbetshandskar vid knackning och kapning, och tunna nitrilhandskar vid fogmassa, lim och färg.

Varning: i äldre bostäder kan färg och spackel innehålla skadliga ämnen, bland annat bly i gammal färg. Om ditt hem är flera decennier gammalt ska du hålla ner dammet: fukta ytan, slipa aldrig torrt utan andningsskydd och städa med en fuktig trasa eller en dammsugare avsedd för fint damm.

Asbest i äldre bostäder: asbest användes förr i många vanliga byggmaterial. Tänk på strukturputs och sprutspackel på tak och väggar, takskivor, golvplattor och gamla plastmattor, isoleringsskivor runt pannor och rör, takutsprång, cementskivor och takplattor samt viss gammal rörisolering. Om du inte vet vad ett material är ska du **inte borra, slipa, skrapa, såga eller bryta i det**, och du ska inte sopa eller dammsuga upp dammet. Sluta, stäng dörren, håll andra borta och kontakta en fackman med behörighet för asbest. Material som är helt och som du låter vara innebär oftast mycket mindre risk än skadat eller stört material.

Damm: så håller du ner det

- Skydda golvet med skyddsdukar och tejp, och täck möblerna eller ta ut dem ur rummet.
- När du borrar i ett tak håller du ett dammsugarmunstycke under borren, eller klistrar upp en liten pappersficka (en vikt klisterlapp) under hålet.
- Stäng dörrarna till de andra rummen och vädra rummet där du arbetar.

- Städa med dammsugare, inte med borste. En borste virvlar bara upp dammet i luften igen.

Stegar och arbete på hög höjd

- Ställ stegen eller trappstegen på fast, plant underlag, helt uppfälld och med spärrarna låsta.
- Följ regeln om tre kontaktpunkter: två händer och en fot, eller två fötter och en hand, ska alltid ha kontakt med stegen.
- Stå inte på de två översta pinnarna eller översta plattformen och luta dig inte åt sidan. Om du inte når ska du klättra ner och flytta stegen.
- Använd aldrig stolar, pallar eller kartonger i stället för en stege.
- För en uppställd stege gäller 1-på-4-regeln: foten ska stå 1 m från väggen för varje 4 m höjd. Be någon hålla emot nedtill och bind fast stegen upptill om du kan.
- Be någon hålla i stegen när du arbetar högre än tredje pinnen.
- Den här boken tar inte upp arbete på tak, höga hängrännor, byggställningar eller andra jobb där du skulle stå på en stege i ett läge som kräver en yrkesperson. Lämna dem till en fackman.

Kontrollera kablar och rör innan du borrar

Det här är den viktigaste vanan i hela guiden. Innan du borrar ett hål ska du ta reda på vad som döljer sig i väggen.

1. Använd en detektor för kablar, rör och reglar (kostar vanligen cirka 200–600 kr, och du kan också hyra en). För den över väggen både vågrätt och lodrätt.
2. Kom ihåg den allmänna regeln: kablar går oftast lodrätt eller vågrätt från ett uttag eller en strömbrytare, eller vågrätt cirka 30 cm från taket eller golvet. Lita inte bara på det, eftersom äldre installationer ibland är dragna på snedden.
3. Borra inte i lodrät linje ovanför eller under ett uttag, en strömbrytare eller en kopplingsdosa.
4. Tänk på vattenrör och ventilationskanaler, särskilt i kök och badrum.
5. Om du är det minsta osäker ska du kontrollera ritningarna eller välja en plats där inga ledningar finns i närheten.

> **Varning:** om borren plötsligt möter motstånd, det gnistrar eller du ser koppar- eller aluminiumtråd ska du genast sluta, slå av strömmen till den gruppen i elcentralen och kontakta ett registrerat elinstallationsföretag. Mer om el finns i boken ”Den praktiska guiden till el i hemmet”.

Regler för arbete med elverktyg

- Innan du byter borr eller bits ska du dra ut sladden ur uttaget eller ta ut batteriet.
- Bär inga lösa ärmar eller smycken och sätt upp långt hår när du arbetar med borrmaskin.
- Spänn fast arbetsstycket i ett skruvstycke eller med tvingar i stället för att hålla det i handen.
- Arbeta inte när du är trött eller tar mediciner som påverkar koncentrationen.
- Rulla ut en förlängningssladd helt och dra den där du inte går över den.

Grundskyddet: skyddsglasögon, hörselskydd och dammfiltermask.

Foto: Mier Chen / Unsplash

När du ska ringa en fackman

Gör-det-själv har sina gränser. Sluta och ring en fackman när:

- problemet gäller **gasen**: gaslukt, byte av spis till gasspis, gasrör. Arbete med gas ska alltid utföras av en behörig gasfackman. Om du misstänker en läcka ska du öppna fönstren, inte röra några strömbrytare eller lågor, stänga gasen vid huvudkranen om det är säkert, lämna bostaden och ringa **112**. Sätt upp en kolmonoxidvarnare nära varje gas-, olje- eller fastbränsleanordning;
- det gäller **elcentralen eller nya elgrupper**, brandlukt eller uttag som känns varma. Sådant arbete ska utföras av ett registrerat elinstallationsföretag;
- du ser **konstruktionssprickor**: breda, diagonala sprickor i bärande väggar, ett nedhängande tak eller golv, eller puts som lossnar över en stor yta;
- du planerar att ta bort eller ändra en **vägg**. Den kan vara bärande, och arbetet kräver en konstruktionsberäkning och oftast tillstånd. Om du bor i lägenhet behöver du också ett medgivande från bostadsrättsföreningen eller hyresvärden;
- jobbet innebär att du måste stänga av eller tömma **den gemensamma vattenstammen** eller röra de gemensamma värmerören, vilket i en lägenhet betyder att du kontaktar föreningen eller hyresvärden;

- du misstänker **asbest** i en äldre byggnad (se varningen ovan). Rör den inte, borra inte i den och bryt inte i den. Ring en fackman med behörighet;
- du bor i ett kulturhistoriskt värdefullt hus, där det kan krävas tillstånd innan du ändrar fönster, dörrar eller husets utsida. Om du hyr ska du be hyresvärden om lov innan du börjar.

> **Tips:** det är bättre att betala en hantverkare 600 kr för en timme än att laga skadorna efter ett misstag för flera tusen. Att veta när man ska anlita någon är också ett sätt att spara pengar. Tänk också på att arbete som utförs utan rätt behörighet kan påverka din hemförsäkring.

Första hjälpen och en ordentlig arbetsplats

- Ha en första hjälpen-låda inom räckhåll, med plåster, förband och sårtvätt.
- Innan du börjar med något arbete ska du ta reda på var huvudkranen (huvudavstängningen för vattnet) och elcentralen finns hemma hos dig. Huvudkranen sitter oftast under köksbänken eller nära ytterdörren; prova den två gånger om året.
- Lämna rester som färgburkar och lösningsmedel på närmaste återvinningscentral, inte i vanliga soporna.

- Trasor indränkta i oljor och lösningsmedel kan torka och självantända, så lägg ut dem plant utomhus för att torka innan du kastar dem.

Den grundläggande verktygslådan

Du behöver ingen verkstad som i tv-program. Ett dussin väl valda verktyg räcker till de allra flesta reparationer hemma. Priserna nedan är ungefärliga riktvärden och beror på butiken (en byggvaruhandel, ett järnaffär eller en bygghandel) och på verktygets kvalitet.

Startlistan

Verktyg	Vad det används till	Ungefärligt pris
Sladdlös borrskruvdragare med slagfunktion (minst 18 V)	borra, skruva, montera	cirka 500–1 200 kr
Borrsats (trä, metall, betong) och bitssats	hål i olika material	cirka 100–250 kr
Måttband 5 m	mäta	cirka 40–100 kr
Vattenpass 60 cm (eller 40 cm)	kontrollera lod och våg	cirka 80–200 kr
Snickarhammare	spik, små justeringar	cirka 80–150 kr
Skruvmejslar (spår och stjärna) eller en bitssats	skruvar, justeringar	cirka 80–200 kr
Nycklar: en sats insexnycklar och en skiftnyckel	möbler, gångjärn, beslag	cirka 80–200 kr

Verktyg	Vad det används till	Ungefärligt pris
Polygriptång och sidavbitare	hålla fast, klippa tråd	cirka 80–200 kr
Mattkniv med utbytbara blad	skära tejp, skivor, fogmassa	cirka 30–80 kr
Spackelspatlar (smal 3 cm och bred 10 cm)	spackla, skrapa	cirka 30–80 kr
Fogpistol och limpistol	foga	cirka 40–100 kr
Detektor för kablar, rör och reglar	säker borrning	cirka 200–600 kr
Skyddsglasögon, handskar, hörselskydd, andningsskydd	personligt skydd	cirka 200–350 kr totalt
Snickarpenna, vinkelhake	märka ut	cirka 40–100 kr

> **Tips:** det är bättre att köpa en borrskruvdragare i mellanklassen än en hel väska med billiga, okända verktyg. Billiga betongborrar blir slöa efter några hål och frustrerar nybörjare mer än något annat.

Vad du ska köpa först

1. En borrskruvdragare med slagfunktion, en borrsats och en bitssats.
2. Ett måttband, ett vattenpass och en penna.
3. Skyddsglasögon och en detektor för kablar, rör och reglar.
4. Skruvmejslar, insexnycklar, en mattkniv och spackelspatlar.

5. En fogpistol.

Köp resten när ett visst projekt kräver det. Då slipper du lägga pengar på utrustning som sedan ligger i ett skåp i ett år.

Vad som är bättre att hyra

Många byggvaruhus och uthyrningsfirmor hyr ut utrustning per timme eller dag. Det lönar sig att hyra sådant du använder en eller två gånger om året:

- en kraftig bilningsmaskin eller en borrhammare med SDS för stora hål i betong,
- en långhalsad väggslip (en ”giraff”) för spacklade väggar vid en större renovering,
- en våt- och torrdammsugare eller en dammutsug,
- ett byggnadsställning eller en hög stege,
- en golvslipmaskin för parkett och trägolv,
- en kakelskärare.

En sladdlös borrskruvdragare och ett vattenpass är grunden i en hemmaverktygslåda.
Foto: Irfansyah132 / Pixabay

Borrskruvdragaren: så använder du den

- **Borr- eller skruvläge:** ringen med symboler ställer in momentet. Ett lågt tal är för försiktig skruvning, ett högt tal för hårdare material. Borrsymbolen betyder borrning utan momentbegränsning.
- **Slagfunktion:** använd den bara när du borrar i betong, tegel och block (i lättbetong är det ofta bäst utan). Stäng av den för trä, metall och gipsskiva.
- **Varvtal:** använd lågt varvtal när du startar ett hål och för stora diametrar, och högre varvtal för små borrar.

- **Tryck:** låt verktyget göra jobbet, inte din styrka. För högt tryck överhettar borren.

Vattenpass och måttband

Ett vattenpass visar att en yta är vågrät eller lodrät när bubblan ligger mellan strecken. Kontrollera alltid avläsningen från båda hållen (vänd på vattenpasset), eftersom ett felaktigt vattenpass är en vanlig orsak till sneda hyllor. När du mäter ska du alltid utgå från samma kant och skriva ner måtten.

Väggtyper och val av väggpluggar

Det finns ingen plugg som passar till allt. Innan du väljer ska du ta reda på vad som finns i väggen: gör ett provhål på ett dolt ställe med en betongborr och titta på dammet och motståndet.

Typ av vägg	Så känner du igen den	Borr och plugg
Betong (elementbetong eller platsgjuten betong)	mycket hård, grått damm, borren går knappt in	betongborr med slagfunktion; expanderande nylonplugg (till exempel 6 eller 8 mm) med skruv
Massivt tegel	rött damm, måttligt motstånd	betongborr, slagfunktion; universell nylonplugg
Hålsten eller håltegel	borren ”faller” plötsligt in i ett tomrum	borr utan slagfunktion eller på låg inställning; hålrumsplugg eller kemiskt ankare för tyngre last

Typ av vägg	Så känner du igen den	Borr och plugg
Lättbetong (lätt betongblock)	ljus, mjuk, smular lätt	spiralborr utan slagfunktion; särskilda pluggar för lättbetong eller långa spiralpluggar
Gipsskiva (på trä- eller metallreglar)	ihålig ton när du knackar, tunt skikt	fjäderplugg eller hålrumsplugg av metall (gipspluggar); för tyngre last, fäst i en regel eller använd flera ankare tillsammans

> Välj en pluggängd så att den sitter minst 4–5 cm inne i muren (i betong och tegel) och helt bortom putsen. Borren ska vara 1–2 cm längre än pluggen. Borrens diameter måste passa pluggens diameter. Många äldre hus har väggar av träregelverk eller lättbetong i stället för tegel, så prova alltid först.

Vad mer som är bra att ha i lådan

- målartejp, isoleringstejp och dubbelhäftande tejp,
- sandpapper i olika grovlekar (P80, P120, P240),
- ett sortiment skruvar och väggpluggar i en sorteringslåda,
- fästmassa och trälim,
- en pannlampa,
- en sats brickor, packningar och gångjärn för små reparationer.

Väggar och tak

Väggarna är den plats där de flesta gör-det-självare får sin första erfarenhet: hål efter pluggar, sprickor och hyllor som ska upp. I det här kapitlet hittar du sex projekt som låter dig klara de flesta små problem utan att ringa en hantverkare. Många hem har mer än en sorts vägg: massivt tegel eller block med puts, gipsväggar på regelstomme och i äldre hus även lättbetong eller reveterade väggar. Knacka på väggen och titta på dammet från ett provhål innan du börjar.

Laga hål efter pluggar och skruvar

Nivå: lätt · Tid: cirka 30 min plus torktid · Kostnad: cirka 40–80 kr

När du tar ner en tavla, en hylla eller gamla konsoler blir små hål kvar. Du kan dölja dem snabbt innan du börjar måla.

VERKTYG OCH MATERIAL

- färdigblandat spackel eller ett spackel för små hål,
- en smal spackelspatel (3–5 cm),
- sandpapper P180 eller P240 på en slipkloss,
- en mjuk trasa eller svamp och en dammsugare.

STEG FÖR STEG

1. Ta ut pluggarna och skruvarna. Om en plugg inte vill komma ut knackar du försiktigt in den djupare i väggen eller drar ut den med en tång.
2. Skrapa med spackelspatel bort puts som sticker ut och lösa smulor runt hålet.
3. Dammsug upp dammet och torka av stället med en fuktig trasa.
4. Ta lite spackel på spateln och tryck in det i hålet med ett diagonalt drag, så att hålet fylls helt.
5. Skrapa bort överskottet och dra spateln plant över ytan.
6. Låt det torka enligt anvisningen (oftast några timmar). För djupare hål lägger du på ett andra lager.

7. Slipa med fint sandpapper i små cirkelrörelser tills ytan ligger jäms med resten av väggen.
8. Dammsug stället, grunda punktvis och måla hela väggen, eller åtminstone den lagade fläcken.

Det vanligaste misstaget är att lägga på ett enda tjockt lager spackel. Det spricker och sjunker ihop. Två tunna lager är bättre än ett tjockt.

Laga hårfina sprickor i vägg eller tak

Nivå: lätt · Tid: cirka 1 timme plus torktid · Kostnad: cirka 60–150 kr

Fina sprickor i puts eller spackel uppstår i varje hem med åren, särskilt i nyare hus. Om de är högst 1–2 mm breda och inte växer kan du laga dem själv.

VERKTYG OCH MATERIAL

- flexibelt spackel eller en akrylfog för sprickor,
- glasfibernät (självhäftande nät) eller pappersremsa för skarvar,
- en 10 cm bred och en smal spackelspatel,
- en mattkniv eller ett verktyg för att öppna sprickor, och sandpapper P180,
- en tunn grundning av spädd väggfärg eller en stabiliserande grundfärg, och en pensel.

STEG FÖR STEG

1. Bedöm sprickan. Om den är bred, flera millimeter bred eller går diagonalt över hela väggen ska du inte laga den själv. Rådfråga en fackman, eftersom det kan vara en rörelse i konstruktionen.
2. Om taket eller väggen har en strukturputs eller sprutspackel och ditt hem är äldre ska du inte skrapa, slipa eller öppna sprickan förrän du vet att ytan är säker. Läs asbestvarningen i säkerhetskapitlet.

3. Öppna sprickan med kniven till en V-form, 2–3 mm djup. Det hjälper spacklet att fästa.
4. Ta bort dammet med dammsugare och skrapa bort lösa bitar med en spackelspatel.
5. Grunda stället med en pensel och vänta den tid som står på burken.
6. Tryck in flexibelt spackel i sprickan, jämna av och fäst nätet mitt över sprickan.
7. Bred ut ett lager spackel över nätet och dra ut kanterna med en bredare spatel till en bredd på cirka 10 cm.
8. När det är torrt slipar du försiktigt. Vid behov upprepar du med ett tunt utjämningslager, och sedan grundar och målar du ytan.

Utan flexibelt spackel eller nät kommer sprickan ofta tillbaka efter några månader. Vanligt spackel tål inte väggens små rörelser lika bra. En spricka som öppnar sig igen på samma ställe kan tyda på ett större problem, så håll ett öga på den.

Laga ett hål i gipsskiva

Nivå: medel · Tid: cirka 2 timmar plus torktid · Kostnad: cirka 80–200 kr

Ett hål efter ett dörrhandtag, en smäll eller ett borttaget uttag i en gipsvägg ser alarmerande ut, men är lätt att laga. Det här är projektet efter vilket många läsare säger: ”Jag lagade ett hål i min vägg.”

VERKTYG OCH MATERIAL

- en bit gipsskiva (12,5 mm) eller en färdig självhäftande nätlagning för mindre hål,
- en mattkniv eller en gipssåg (en kort handsåg),
- ett träläkt, cirka 2–3 cm brett (för stora hål), och gipsskruvar,
- färdigblandat skarvspackel eller finspackel, glasfibernät,
- spackelspatlar på 10 cm och 20 cm, sandpapper P150 och P240 samt grundfärg.

STEG FÖR STEG

1. För hål upp till 8–10 cm använder du en färdig självhäftande lagning. För större hål följer du stegen nedan.
2. Skär till hålets kanter till en rektangel eller kvadrat och skär bort lösa pappersbitar.

3. För in ett läkt i hålet så att det sticker ut åt varje sida, och fäst det med två gipsskruvar på varje sida. Det blir stöd för lagningen.
4. Skär en lagning av ny gipsskiva efter hålets storlek, med ett mellanrum på minst 2–3 mm.
5. Skruva fast lagningen i läktet med gipsskruvar och sänk skruvhuvudena strax under pappersytan.
6. Täck mellanrummen med glasfibernät och lägg på det första lagret spackel.
7. När det är torrt lägger du på ett andra, bredare lager och drar ut kanterna till cirka 20 cm, så att skarven inte syns.
8. Slipa slätt, dammsug upp dammet, grunda och måla.

Slipa inte för hårt, annars skadar du skivans pappersyta. En väl grundad lagning syns inte mot resten av väggen när den är målad. Om hålet finns i ett äldre hus ska du först kontrollera att väggen verkligen är gipsskiva och inte en reveterad vägg, som kräver en annan reparation.

Sätta upp en hylla på betong, tegel eller gipsskiva

Nivå: medel · Tid: cirka 45 min · Kostnad: cirka 30–100 kr (bara pluggar)

En hylla ramlar inte ner för att den är tung. Den ramlar ner för att pluggen inte passar väggen. Det här projektet lär dig att välja rätt infästning och att borra i rätt ordning.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en hylla med konsoler (vinkelkonsoler eller hyllbärare),
- en sladdlös borrskruvdragare och en betongborr eller en trä-/metallborr som passar väggen,
- väggpluggar som passar väggen (se verktygskapitlet) och skruvar,
- ett vattenpass, ett måttband, en penna och en detektor för kablar, rör och reglar,
- målartejp och en dammsugare.

STEG FÖR STEG

1. Välj plats och använd detektorn för att kontrollera att inga kablar eller rör går genom väggen.
2. Håll upp hyllan eller konsolerna, markera fästpunkterna med en penna och kontrollera dem med vattenpasset.
3. Markera borrdjupet på borren med en bit målartejp (pluggens längd plus 1 cm).

4. I betong och tegel borrar du rakt med slagfunktion, utan att vicka. I lättbetong borrar du utan slagfunktion. I gipsskiva borrar du utan slagfunktion med lågt varvtal.
5. Dammsug ur hålen så att pluggen får bra grepp.
6. Tryck in pluggarna i hålen och knacka vid behov försiktigt med en hammare tills de ligger jäms med putsen. I gipsskiva monterar du hålrumspluggarna enligt tillverkarens anvisning.
7. Skruva fast konsolerna och kontrollera med vattenpasset efter varje skruv.
8. Sätt upp hyllan och belasta den gradvis, medan du ser efter att inget rör sig.

Häng tunga saker (böcker, blomkrukor) på pluggar i betong eller tegel. I gipsskiva håller ett enda ankare oftast bara en liten vikt, så håll dig till de gränser som står på förpackningen och fördela lasten på flera punkter. I en gipsvägg är den bästa infästningen rakt i en träregel, som detektorn hjälper dig att hitta.

Pluggar och borrar måste passa väggtypen.

Foto: Barry A / Unsplash

Montera en tv på väggen (väggfäste)

Nivå: medel · Tid: cirka 1 timme · Kostnad: cirka 150–400 kr (fäste och pluggar)

Ett väggfäste till en tv är ett av de vanligaste projekten hemma. Det viktiga är en stadig infästning och att hålla sig inom den vikt som fästets tillverkare anger.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett väggfäste med lämplig bärkraft och ett VESA-hålmönster som passar tv:n,
- en sladdlös borrskruvdragare, borrar samt pluggar och skruvar som passar väggen (helst de som följer med fästet, för betong eller tegel),
- ett vattenpass, ett måttband, en penna och en detektor för kablar, rör och reglar,
- en andra person som hjälper till att lyfta upp tv:n.

STEG FÖR STEG

1. Kontrollera att väggen är lämplig. Betong och massivt tegel är säkra. I gipsskiva och lättbetong behövs särskilda ankare eller infästning i stommen, och för stora skärmar råd från en fackman.
2. Bestäm höjden: mitten av skärmen ska ligga ungefär i ögonhöjd när du sitter (oftast cirka 100–110 cm från golvet).

3. Använd detektorn för att kontrollera att det inte finns kablar där du ska borra.
4. Håll fästplattan mot väggen, rikta in den och markera hålen med en penna.
5. Borra hålen, dammsug ur dem och tryck in pluggarna.
6. Skruva fast plattan i väggen. Dra åt alla skruvar jämnt och ordentligt.
7. Skruva fast armarna på tv:ns baksida enligt anvisningen, och anslut kablarna innan du hänger upp den om baksidan blir svår att nå efteråt.
8. Häng upp tv:n tillsammans med den andra personen, säkra spärren och kontrollera att den sitter rakt.

Häng aldrig en tv på ett fäste vars bärkraft ligger nära tv:ns vikt, eller på en vägg vars hållfasthet du tvivlar på. Fråga en fackman om hjälp om du är osäker.

Ta bort gamla fläckar och märken i taket

Nivå: medel · Tid: cirka 3 timmar plus torktid · Kostnad: cirka 150–300 kr

Gula eller bruna fläckar i taket är oftast ett minne av en gammal läcka från en granne eller ett läckande tak. Innan du målar över en fläck ska du se till att orsaken är åtgärdad.

VERKTYG OCH MATERIAL

- fläckspärrande färg (en spärrgrund eller en fläckisolerande grundfärg),
- en stabiliserande grundfärg och vid behov ett svampdödande medel för väggar,
- en spackelspatel, sandpapper, en roller och en pensel,
- skyddsglasögon, andningsskydd, skyddsdukar och målartejp samt ett trappsteg,
- takfärg (vit, matt väggfärg).

STEG FÖR STEG

1. Kontrollera att fläcken är torr: känn med handen, och om ytan är fuktig eller fläcken växer finns orsaken kvar. I en lägenhet säger du till föreningen eller grannen ovanför. I ett hus kontrollerar du taket, hängrännorna och rören ovanför.
2. Om ditt hem är äldre och taket har en strukturputs ska du inte skrapa eller slipa den innan du har läst

asbestvarningen i säkerhetskapitlet.

3. Skydda golvet med skyddsdukar och sätt på dig glasögon och andningsskydd.
4. Skrapa bort flagnande färg och lös puts med en spackelspatel.
5. Om du ser mögel behandlar du ytan med ett mögelmedel enligt anvisningen och väntar.
6. Slipa ytan, dammsug och torka bort dammet.
7. Lägg på den stabiliserande grundfärgen och vänta tills den är torr.
8. Måla fläcken med den fläckspärrande färgen, helst i två tunna lager med en paus emellan. När den är torr målar du hela taket med takfärg, för att undvika fläckar med annan glans.

Vanlig färg ”täcker” en fläck bara för ett ögonblick, och märket skiner igenom igen efter några dagar. En fläckspärrande färg är nyckelmaterialet i det här projektet.

Måla utan strimmor

En väl målad vägg är 70 procent förberedelse och 30 procent färg. Strimmor, fläckar och ojämna kanter är nästan alltid resultatet av att man har bråttom i början. De tre projekten nedan tar dig steg för steg från en kal vägg till en jämn yta.

Förbereda och grunda en vägg före målning

Nivå: lätt · Tid: cirka 3 timmar per rum plus torktid · Kostnad: cirka 200–400 kr

Det här steget avgör slutresultatet. En vägg som är ren, slät och grundad tar upp färgen jämnt och lämnar inga märken.

VERKTYG OCH MATERIAL

- skyddsdukar, målartejp, gamla tidningar eller bitar av kartong,
- en spackelspatel, färdigblandat spackel, sandpapper P120 och P180 på en slipkloss,
- en svamp, en hink, en dammsugare och en trasa,
- väggrundfärg (en stabiliserande grundfärg eller en som passar ytan) och en roller eller pensel; på ny puts en tunn grundning av utspädd väggfärg,
- skyddsglasögon och andningsskydd för slipningen.

STEG FÖR STEG

1. Töm rummet, eller skjut möblerna mot mitten och täck dem med skyddsdukar. Ta bort golvlisterna eller tejpa längs deras överkant.
2. Tejpa över uttag och strömbrytare. Ta inte bort täcklocken om du inte är helt säker på att gruppen är avstängd i elcentralen (mer i boken ”Den praktiska guiden till el i hemmet”).

3. Skrapa bort flagnande färg och lös puts, och tvätta bort fettfläckar med vatten och lite diskmedel.
4. Spackla hål och sprickor (se kapitlet om väggar) och slipa ytan när de har torkat.
5. Dammsug väggarna och torka av dem med en fuktig trasa för att ta bort dammet. Vänta tills de har torkat.
6. Grunda hela ytan med en roller, och hörnen med en pensel. Lägg på jämnt, utan rinningar.
7. Vänta den torktid som står på burken (ofta några timmar).
8. Gå vidare till målningen först när grundfärgen är torr.

Det vanligaste misstaget är att hoppa över grundfärgen på nyspacklad yta. Färgen sugs in ojämnt och lämnar fläckar som inte ens ett tredje lager döljer. I ett äldre hem ska du komma ihåg dammvarningarna i säkerhetskapitlet innan du slipar.

Måla vägg och tak med roller

Nivå: lätt · Tid: cirka 4–6 timmar per rum plus torktid · Kostnad: cirka 300–700 kr

Ett jämnt lager färg kräver rätt teknik, inte särskild utrustning. Måla i den här ordningen: först taket, sedan väggarna, och arbeta uppifrån och ner.

VERKTYG OCH MATERIAL

- takfärg (vit, matt) och väggfärg (anpassa den efter rummet, till exempel en färg för kök och badrum),
- en roller med kort eller medellång lugg (cirka 12–18 mm) och en färgbricka med galler,
- en vinklad pensel för hörnen och ett förlängningsskaft till rollern,
- ett trappsteg, skyddsdukar och målartejp,
- skyddsglasögon, gamla kläder och ett vädrat rum.

STEG FÖR STEG

1. Skydda golv och möbler med skyddsdukar. Tejpa kanterna du inte vill måla (golvlister, dörrfoder och uttagsplattor).
2. Rör om färgen ordentligt med en träpinne eller en omrörare. Om tillverkaren rekommenderar det späder du första lagret med vatten.

3. Måla med den vinklade penseln ett band, cirka 5–8 cm brett, i hörnen och längs takkanten och golvlisterna.
4. Ladda rollern, tryck av överskottet på brickans galler och måla taket från fönstret och in i rummet, i banor åt samma håll.
5. Efter några minuter, och enligt tiden på burken, lägger du det andra lagret på tvären över det första.
6. När taket är torrt målar du väggarna. Börja med ett band vid hörnen och taket, rulla sedan på färgen i ett ”W”-mönster och avsluta med att jämna ut med parallella drag.
7. Håll en ”våt kant”: sluta inte mitt på en vägg, eftersom skarvarna då syns. Måla en hel vägg i ett svep.
8. Lägg på det andra lagret efter den tid tillverkaren anger, och dra av tejpen i 45 graders vinkel innan färgen har härdat helt.

Strimmor beror mest på för lite färg på rollern, ojämnt tryck och avbrott i arbetet. Tryck inte hårt på rollern och måla inte i små fläckar.

En roller med färgbricka och galler för att trycka av överskottet.

Foto: Callum Hill / Unsplash

Tvåfärgade väggar och skarpa kanter med målartejp

Nivå: medel · Tid: cirka 4 timmar plus torktid · Kostnad: cirka 200–450 kr

Två färger på en vägg (till exempel ett mörkare band nedtill, som en målad panel) eller linjen där en vägg möter taket ser professionella ut när kanten är helt rak.

VERKTYG OCH MATERIAL

- målartejp med skarp kant (för ömtåliga ytor),
- ett vattenpass eller en korslaser, ett måttband och en penna,
- två färger i de nyanser du väljer, en vinklad pensel och en liten roller,
- en spackelspatel eller ett plastkort för att trycka fast tejpen,
- genomskinlig akrylfog eller färg i baskulören för att försegla kanten.

STEG FÖR STEG

1. Bestäm höjden på bandet. Ett populärt val är cirka 90–110 cm från golvet. Markera punkten på flera ställen längs väggen.
2. Dra en vågrät linje med vattenpasset eller lasern och markera den lätt med penna.
3. Måla den första, ljusare färgen (oftast väggens övre del) och vänta tills den har torkat helt (helst ett dygn).

4. Sätt målartejpen längs linjen, på den sida du låter vara i den ljusa färgen. Tryck fast den ordentligt med ett plastkort.
5. Måla ett tunt lager längs tejpens kant i den ljusa färgen (den som redan sitter på väggen) eller i genomskinlig akryl. Det tätar springorna och hindrar att den andra färgen rinner in under.
6. När lagret är torrt målar du den nedre delen i den mörkare färgen, i två tunna lager.
7. Dra av tejpen medan färgen fortfarande är lite fuktig, i vinkel och långsamt, bort från den målade ytan.
8. Retuschera med en fin pensel och kontrollera linjen i dagsljus.

Låt inte tejpen sitta kvar på väggen i flera dagar. Limmet kan följa med färgen och förstöra ytan. Tryck inte fast tejpen på färsk färg som inte har torkat.

Dörrar och fönster

Dörrar som gnisslar eller inte går att stänga, och fönster som släpper in drag på vintern, hör till de mest irriterande felen i hemmet. De flesta går att åtgärda med en skruvmejsel, en insexnyckel och lite tålamod. Hem har en blandning av plastfönster, träfönster och olika sorters dörrar, så ta reda på vilken sort du har innan du börjar.

En gnisslande dörr: smörja gångjärnen

Nivå: lätt · Tid: cirka 15 min · Kostnad: cirka 30–60 kr

Ett gnisslande gångjärn beror oftast på brist på smörjmedel eller smuts i leden. Reparationen tar några minuter.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en smörjspray eller maskinolja (aldrig matolja),
- en hammare och en liten spik, eller en tunn mejsel, för att knacka ut gångjärnsstiftet,
- en trasa och hushållspapper.

STEG FÖR STEG

1. Öppna dörren och skjut in en träkil eller en tunn bok under den så att gångjärnen avlastas.
2. Hitta gångjärnet som gnisslar genom att öppna och stänga dörren långsamt.
3. Knacka försiktigt ut gångjärnsstiftet underifrån med spiken och hammaren, så att det lyfter några centimeter.
4. Dra ut stiftet helt och torka av det med en trasa. Ta bort smuts och rost med fint sandpapper.
5. Lägg ett tunt lager fett på stiftet och skjut tillbaka det på plats.

6. Svinga dörren några gånger så att smörjmedlet sprids i leden.
7. Torka bort överskottet som kan fläcka kläder.
8. För gångjärn som inte går att ta isär sprayar du leden med det tunna munstycket och torkar bort det som blir över.

Om dörren fortfarande gnisslar efter smörjningen kan skruvarna i gångjärnen sitta löst eller dörrfodret vara skevt. Kontrollera dem i nästa projekt.

En hängande dörr som skaver mot golvet eller karmen

Nivå: medel · Tid: cirka 45 min · Kostnad: cirka 0–80 kr

När en dörr skaver mot golvet eller inte går att stänga är det oftast lösa gångjärn som är orsaken. Du behöver sällan hyvla dörren.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en skruvmejsel eller en borrskruvdragare och ett vattenpass,
- längre skruvar (cirka 60–70 mm) eller tandpetare och trälim,
- en penna samt tunn kartong eller plastbrickor som mellanlägg,
- sandpapper eller en hyvel, ifall du behöver jämna en kant.

STEG FÖR STEG

1. Kontrollera var dörren skaver. Markera skavmärkena på kanten med en penna.
2. Dra åt alla skruvar i gångjärnen, både på dörrsidan och på karmsidan.
3. Om en skruv bara snurrar i hålet tar du ut den, trycker in några tandpetare med lim i hålet, kapar överskottet och sätter tillbaka skruven.

4. För det övre gångjärnet, som bär mest vikt, använder du en eller två långa skruvar som når in i karmens stomme.
5. Om dörren fortfarande hänger tar du bort gångjärnet och lägger en kartongremsa eller ett tunt mellanlägg bakom det, på karmsidan.
6. Testa dörren och justera mellanlägget tills spalten är jämn längs hela höjden.
7. Om det bara är kanten som skaver lite jämnar du till den med sandpapper eller en hyvel, och kom ihåg att försegla det bara trät med färg.
8. Kontrollera att låskolven och slutbleck fortfarande ligger i linje med varandra.

Hyvla inte dörren innan du har kontrollerat gångjärnen. Hyvling går inte att ångra, och det räcker oftast att dra åt. Gamla målade dörrar kan ha blyfärg, så slipa dem inte torrt utan andningsskydd.

Justera ett plastfönster före vintern

Nivå: lätt · Tid: cirka 30 min per fönster · Kostnad: cirka 0–50 kr

Plastfönster kan ställas in så att de trycker hårdare mot karmen på vintern (mindre drag) och lossas till sommaren. Det tar några minuter, och du känner skillnaden direkt.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en insexnyckel (oftast 4 mm) eller en skruvmejsel,
- en smörjspray för fönsterbeslag, eller maskinolja,
- en trasa och ett papper för att testa tätningen.

STEG FÖR STEG

1. Öppna fönstret och hitta låsexcentrarna (stÃ¤ngtappar) på ramens kant. Det är de små svampformade metalldelarna, oftast flera runt fönstret.
2. På de flesta excentrar ser du ett spår eller ett sexkantigt hål. Om du vrider det åt ena hållet ändras hur hårt fönstret trycker.
3. Ställ in ”vinterläget” (hårdare) enligt beslagstillverkarens anvisning. Det är oftast markerat med en symbol eller ett streck på excentern.
4. Kontrollera tätningen: lägg ett papper mellan ramen och karmen, stäng fönstret och dra i pappret. Du ska känna visst motstånd hela vägen runt.

5. Om pappret glider ut fritt på vissa ställen drar du åt de excentrarna mer.
6. Lägg en droppe olja eller en spray på beslagets rörliga delar och för handtaget fram och tillbaka några gånger.
7. Fortsätt inte ändra inställningarna om fönstret börjar bli svårt att stänga. Vrid tillbaka justeringen några steg.
8. På våren kan du lätta på trycket, så att tätningslisterna inte överbelastas på sommaren.

Om fönstret inte går att stänga trots justeringen, ramen sjunker eller en ruta har spruckit ska du ringa en fönsterfirma. Justering av gångjärnen görs av en fackman när ramen behöver flyttas till ett nytt läge. Träfönster som kärvar eller skallrar ska du inte forcera: be en snickare om hjälp, särskilt om du bor i ett kulturhistoriskt värdefullt hus.

Justering av ett plastfönster med en insexnyckel.

Foto: Silberfuchs / Pixabay

Byta tätningslist på ett fönster eller en altandörr

Nivå: medel · Tid: cirka 1 timme per fönster · Kostnad: cirka 80–200 kr

En gammal tätningslist hårdnar, spricker och slutar trycka mot ramen. En ny kan märkbart förbättra komforten och dämpa ljud utifrån.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en ny tätningslist som passar fönstret (ta med en bit av den gamla till butiken, eller mät profilen),
- en sax eller en kniv, en trasa, T-röd eller ett milt rengöringsmedel,
- eventuellt lite gummilim eller fogmassa i hörnen.

STEG FÖR STEG

1. Mät ramens omkrets och kontrollera typen av listprofil (spårets bredd, formen).
2. Ta ut den gamla tätningslisten genom att dra ut den ur spåret långsamt, med början i ett hörn.
3. Rengör spåret från smuts, damm och rester av lim med T-röd eller ett milt rengöringsmedel.
4. Börja sätta i den nya listen från mitten av en sida eller från ett nedre hörn, enligt tillverkarens rekommendation.
5. Tryck fast listen i spåret med fingrarna, utan att sträcka den. Den ska ligga löst, eftersom en utsträckt list

krymper tillbaka.

6. Lämna lite extra material i hörnen och kapa inte listen om du inte måste. Böj den runt i en kurva.
7. Lägg skarven mellan de två ändarna längst ner på ramen och limma skarven lätt.
8. Stäng fönstret och testa tätningen med ett papper, som i projektet om att justera ett fönster.

Ett vanligt misstag är att köpa en list med en profil som är för liten eller för stor. Ta med ett prov av den gamla listen till butiken.

Byta dörrhandtag

Nivå: lätt · Tid: cirka 20 min · Kostnad: cirka 80–250 kr

Ett handtag som sitter löst, är slitet eller helt enkelt inte passar rummet kan bytas utan specialverktyg. Det viktiga är att välja rätt hålavstånd och rätt dörrtjocklek.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett nytt dörrhandtagsset med rosetter eller skyltar och en fyrkantsaxel,
- en stjärnskruvmejsel eller en insexnyckel (beroende på modell),
- ett måttband,
- maskinolja eller låsfett (valfritt).

STEG FÖR STEG

1. Mät dörrens tjocklek och kontrollera att det nya handtagets axel passar (oftast 8 mm, fyrkantig).
2. Hitta den lilla låsskruven eller spärren på den gamla rosetten eller kragen. Lossa insexskruven, eller tryck på spärren med en tunn skruvmejsel.
3. Ta av handtaget och rosetten eller skylten på båda sidor av dörren genom att skruva ur fästskruvarna.
4. Dra ut axeln ur låskistan tillsammans med handtaget.
5. Kontrollera att låskistan fungerar mjukt. Om den kärvar lägger du på lite smörjmedel.

6. Skjut den nya axeln genom hålet i låskistan, sätt på rosetterna eller skyltarna och skruva fast dem.
7. Montera handtagen på båda sidor och säkra dem med låsskruven eller spärren.
8. Kontrollera att handtaget fjädrar tillbaka till vågrätt läge när du trycker ned det, och att låskolven går i hak i dörrfodret.

Om skruvhålen i en ny skylt inte stämmer med de gamla fäster du skylten på nya ställen eller väljer ett handtag med samma hålavstånd. Byt inte själva låskistan om du inte är säker på att den har samma storlek.

Byta låscylinder i en dörr

Nivå: medel · Tid: cirka 30 min · Kostnad: cirka 150–600 kr

Efter att du har tappat bort nycklarna, flyttat eller råkat ut för ett inbrott är det värt att byta cylindern. Själva låset blir kvar, och bara låsets ”hjärta” byts.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en ny låscylinder med rätt längd (mät den yttre och inre sidan i millimeter från den mittersta skruven, till exempel 30/35),
- en stjärnskruvmejsel eller spårskruvmejsel,
- ett måttband eller ett skjutmått.

STEG FÖR STEG

1. Öppna dörren och hitta skruven som håller cylindern i dörrkanten, i höjd med låset.
2. Sätt in nyckeln i cylindern och vrid den lätt, så att kammen hamnar i linje med skruven (vid behov).
3. Skruva ur fästskruven, men släng den inte, eftersom du behöver den.
4. Vrid nyckeln till det läge där cylindern lossnar och dra ut den ur låset.
5. Mät längden på den gamla cylindern på båda sidor om skruvhålet.

6. Sätt i den nya cylindern och kontrollera att kammen greppar på rätt ställe och att cylinderns ändar inte sticker ut för långt.
7. Sätt i fästskruven och testa med nyckeln medan dörren är öppen.
8. Stäng dörren och kontrollera att nyckeln fungerar från båda sidor.

En cylinder som är för lång sticker ut och gör det lättare för en inbrottstjuv att angripa den, och en som är för kort fungerar inte. Mät exakt. På ytterdörrar väljer du en cylinder med högt inbrottsskydd, och ta hjälp av en låssmed för att välja en som är godkänd för din dörr. Om din dörr har ett annat slags lås, eller om du är hyresgäst, ska du fråga en låssmed eller hyresvärden innan du byter. Försäkringsbolag kan ställa krav på vilka lås du måste ha.

Golv

Golvet arbetar hårdare än något annat i huset, så knarr, repor och skador dyker förr eller senare upp. Många av dem kan du laga billigt och utan att riva upp hela golvbeläggningen. I många hem möter du laminat på ett underlag, massiva golvbrädor under mattan, eller gamla plastmattor och kakel, så ta reda på vilket du har innan du börjar.

Knarrande laminatgolv

Nivå: lätt · Tid: cirka 1 timme · Kostnad: cirka 50–120 kr

Laminat knarrar när det skaver mot sig självt, mot golvlisten eller mot ett ojämnt underlag. Att hitta källan är halva jobbet.

VERKTYG OCH MATERIAL

- talk, grafitpulver eller en silikonspray,
- en kil, en bit trä för att försiktigt bryta, och en gummiklubba,
- en tunn skruv eller en liten spik (för massiva golvbrädor),
- en dammsugare och en trasa.

STEG FÖR STEG

1. Gå långsamt över golvet och markera de ställen som knarrar med målartejp.
2. Kontrollera om knarret kommer från golvlisten. Tryck i så fall på den med handen och se om ljudet försvinner.
3. För knarr i skarvarna mellan skivorna strör du lite talk eller grafit i springan och torkar kanterna med en trasa.
4. Du kan också spruta in silikonsmörjmedel i springan med ett tunt rör. Torka bort överskottet så att golvet inte blir halt.

5. Om en hel sektion knarrar kan stöd saknas eller underlaget ha sjunkit ihop. Ta av golvlisten och kontrollera att skivorna inte rör vid väggen.
6. Behåll en expansionsfog på 8–10 mm mot väggen. Om skivorna trycker mot muren kapar du dem lätt eller tar bort distanserna.
7. Efter behandlingen sätter du tillbaka golvlisten och kontrollerar att knarret har försvunnit.
8. Om problemet kommer tillbaka beror det oftast på att avjämningen eller underlaget är ojämnt, och då behövs en fackman.

Slå inte spik i flytande laminat. Du skadar strukturen, och golvet kan inte längre röra sig fritt. Om du har massiva golvbrädor under en matta ska du först hitta bjälkarna och med en detektor för kablar, rör och reglar kontrollera att det inte finns rör eller kablar under stället där du ska fästa. Spika eller skruva aldrig på måfå i golvbrädor.

Byta en golvlist

Nivå: medel · Tid: cirka 2 timmar per rum · Kostnad: cirka 150–500 kr

En sliten golvlist, eller en som står ut från väggen, förstör intrycket av hela rummet. Nya golvlister förändrar rummet utan en stor renovering.

VERKTYG OCH MATERIAL

- nya golvlister (köp cirka 10 procent extra), hörnbitar och ändlock vid behov,
- en vinkelhake, ett måttband, en såg för 45-graderssnitt med geringslåda (billig att köpa),
- fästmassa, eller skruvar och väggpluggar, och akrylfog för målare till skarven,
- en hammare, en mejsel eller en kofot och en skyddsskiva.

STEG FÖR STEG

1. Om ditt hem är äldre ska du först kontrollera att du inte är på väg att röra gamla bakplåtar, golvplattor eller strukturputs som kan innehålla asbest (se säkerhetskapitlet).
2. Bryt loss den gamla listen med en mejsel och lägg en skyddsskiva under den så att du inte skadar väggen.
3. Ta bort spikar, rester av lim och damm.

4. Mät väggarnas längd och kapa listerna. Vid yttre och inre hörn kapar du i 45 grader med geringslådan.
5. Kontrollera att listen passar i hörnet utan att fästas. Justera snittet med sandpapper om det behövs.
6. Lägg fästmassa i klickar med cirka 30 cm mellanrum på listens baksida, eller fäst den med skruvar och pluggar.
7. Tryck listen mot väggen och lämna en liten spalt mot golvbeläggningen (cirka 1–2 mm) så att golvet kan röra sig. Tryck den inte hårt mot laminatet.
8. Täta springan mot väggen med målarfog och jämna ut den med ett finger doppat i tvålvatten. När den är torr döljer du synliga skruvhuvuden med spackel och målar listen vid behov.

Spika inte fast listen i golvbeläggningen. Ett flytande golv måste få expandera fritt, annars börjar det slå sig. Var försiktig med kablar och rör som går bakom listen.

Laga repor på laminat och trägolv

Nivå: lätt · Tid: cirka 30 min · Kostnad: cirka 50–150 kr

Små repor efter flyttade möbler kan döljas med vax, en retuschpenna eller en golvkrita. Djupare skador går inte att kamouflera, men de går att fylla.

VERKTYG OCH MATERIAL

- lagningsvax eller en retuschpenna i golvets färg (matcha den i butiken mot ett prov),
- ett plastkort eller en spatel och en gummispackel,
- en trasa och sandpapper P240–P320 (bara för massivt trä),
- golvlack eller olja (om det är ett trägolv).

STEG FÖR STEG

1. Rengör det repade stället med en fuktig trasa och torka det.
2. För en fin reva i laminat gnider du över den med retuschpennan längs ådringen och torkar bort överskottet med en trasa.
3. För djupare repor värmer du en vaxkrita i handen och trycker in den i repan, så att springan fylls.
4. Jämna av överskottet med ett plastkort och håll det i rät vinkel mot golvet.

5. Torka stället med en mjuk trasa så att vaxskiktet på ytan försvinner.
6. På ett lackat trägolv slipar du repan försiktigt med P240, dammsuger och lägger på ett tunt lager lack som matchar den befintliga ytan.
7. På ett oljat trägolv gnider du in oljan i repan med en trasa och torkar bort överskottet efter några minuter.
8. Vänta tills det är helt torrt och kontrollera färgen i dagsljus.

Sätt filttassar under stolars och bords ben framöver. Det är det billigaste sättet att hålla ett golv fint i många år.

Laminatgolv består av klickbara skivor. Lätta repor kan döljas med vax eller en retuschpenna.

Foto: Ernys / Unsplash

Förnya fogen mellan golvplattor

Nivå: medel · Tid: cirka 3–4 timmar för några m² · Kostnad: cirka 100–300 kr

Fogar som har blivit mörka, spruckna eller smulat sönder förstör även det vackraste kaklet. Ny fog förvandlar golvets utseende och skyddar det mot fukt.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett fograspverktyg eller ett verktyg för att ta bort fog, eller en oscillerande multimaskin,
- ny cementbaserad fogmassa (i färg som passar plattorna), en fogbräda, en svamp och en hink vatten,
- en dammsugare, skyddsglasögon och en dammfiltermask,
- ett fogskydd (valfritt).

STEG FÖR STEG

1. Sätt på dig glasögon och mask. Om golvet är en gammal plastmatta eller gamla golvplattor i ett äldre hus ska du inte lyfta, slipa eller bryta dem förrän du har läst säkerhetskapitlet om asbest. Ta bort den gamla fogen med raspen till ett djup på minst 2–3 mm, utan att röra plattornas kanter.
2. Dammsug ur fogarna och torka plattorna med en fuktig svamp.

3. Blanda fogmassan med vatten enligt förpackningen. Blandningen ska vara tjock och slät, utan klumpar.
4. Bred ut fogmassan med fogbrädan i 45 graders vinkel mot fogarnas riktning och tryck in den i springorna.
5. Efter några minuter torkar du bort överskottet av fogmassan från plattornas yta med en svamp som är lätt fuktig, inte blöt.
6. Efter några timmar tvättar du plattorna och tar bort cementslöjan med en mjuk trasa.
7. Vänta 24–72 timmar (enligt förpackningen) innan tung belastning.
8. När fogen har härdat helt kan du lägga på ett fogskydd för att skydda den mot fläckar.

Hoppa inte över rengöringen av den gamla fogen. Ny fog som läggs över ett smutsigt eller för grunt lager lossnar efter några månader.

Kök och badrum

Köket och badrummet är de rum där fukt och hårt slitage syns snabbast. Nedan finns fem projekt som räddar rummets utseende och täthet, och som bara kostar några tior för en tub fogmassa eller ett gångjärn. För VVS-reparationer, till exempel en droppande blandare eller ett vattenlås, se boken ”Den grundläggande guiden till VVS”.

Byta silikonfogen runt ett badkar eller en duschplatta

Nivå: medel · Tid: cirka 1,5 timmar plus härdning · Kostnad: cirka 60–120 kr

En fog som har blivit svart, lossnat eller fått mögel låter vatten sippra in under badkaret. Att byta den hör till de mest prisvärda jobben hemma.

VERKTYG OCH MATERIAL

- sanitetssilikon med mögelskydd och en fogpistol,
- ett verktyg för att ta bort fog eller en mattkniv, och en fogborttagare,
- målartejp, denaturerad sprit eller ett avfettningsmedel och en trasa,
- nitrilhandskar och en sprayflaska med vatten och en droppe diskmedel.

STEG FÖR STEG

1. Ta bort den gamla fogen genom att skära längs båda kanterna med kniven och dra ut den i ett stycke. Skrapa bort resterna med verktyget.
2. Rengör springan från damm och mögel, torka den med denaturerad sprit och låt den torka. Ytorna måste vara helt torra.
3. Sätt målartejp på kaklet och på badkarets kant längs båda sidor om springan, så att en smal remsa på cirka

3–4 mm blir kvar.

4. Fyll badkaret till hälften med vatten. Då hamnar fogmassan i springan så som den kommer att vara när badkaret är belastat (vattnets vikt öppnar springan till dess arbetsmått).
5. Skär av tubens munstycke i 45 graders vinkel så att öppningen blir något smalare än springan.
6. Lägg på fogmassan i en obruten rörelse och tryck in den i springan.
7. Spraya fogmassan med tvålvattnet, jämna ut den med ett finger i handske eller ett fogverktyg och dra genast av tejpen i vinkel.
8. Använd inte badkaret under den tid som står på förpackningen (oftast 24 timmar) och släpp först därefter ut vattnet.

Lägg inte ny fogmassa ovanpå gammal, eller på en fuktig yta. Den håller inte, och mögel dyker snart upp under den. För en dusch gäller samma metod: täta fogen mellan duschplattan och kaklet, samt hörnen.

En fogpistol lägger en jämn sträng längs fogen. Dra tillbaka avtryckaren från patronen när du når slutet av en sträcka.

Foto: Erik Mclean / Unsplash

Justera köksskåpsluckor

Nivå: lätt · Tid: cirka 15 min per skåp · Kostnad: 0 kr

Luckor som sitter snett, sticker ut eller skaver mot varandra kan rättas till med några varv med en skruvmejsel. Moderna gångjärn har tre justerskruvar.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en stjärnskruvmejsel eller spårskruvmejsel (beroende på gångjärnet),
- ett vattenpass eller en lång linjal,
- en bit målartejp för markering.

STEG FÖR STEG

1. Öppna luckan och titta på gångjärnet. Det finns oftast två eller tre justerskruvar på det, plus skruvarna som fäster det i skåpskroppen.
2. Skruven närmast luckan justerar oftast spaltens bredd (framåt och bakåt, eller åt sidan) vid sidokanten.
3. Skruven mitt på gångjärnet flyttar luckan djupare in i skåpskroppen, eller utåt.
4. Skruvarna på monteringsplattan flyttar luckan uppåt och nedåt, sedan du har lossat fästskruvarna.
5. Justera i små steg (ett halvt varv), och efter varje ändring stänger du luckan och kontrollerar att spalten är jämn.

6. Jämna ut spalterna mellan grannluckorna till cirka 2–3 mm. Använd vattenpasset för att rikta in överkanterna.
7. När du är klar drar du åt skruvarna som fäster gångjärnet i skåpskroppen.
8. Kontrollera att luckorna stängs utan motstånd och inte slår mot varandra.

Forcera inte justerskruvarna. Gängan i spånskiva rivs lätt ut. Om luckan inte vill sitta kvar, se nästa projekt om att byta gångjärn.

Byta ett gångjärn på ett skåp av spånskiva

Nivå: medel · Tid: cirka 45 min · Kostnad: cirka 30–80 kr

Ett gångjärn som har rivits ur skivan, eller ett med utsliten fjäder i skålen, gör att luckan hänger ner eller svänger upp av sig själv. Att byta det är enkelt, men kräver precision.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett nytt dolt skålgångjärn för möbler (välj rätt typ av påläggning: helt pålagd, infälld eller halvt pålagd lucka),
- spånskiveskruvar (längden beror på skivans tjocklek, oftast 16–20 mm),
- en borrskruvdragare eller en skruvmejsel, ett måttband och en penna,
- trälim och tandpetare (för att laga urrivna hål),
- en borr på 35 mm (en Forstnerborr) och en borrmaskin, om du måste göra ett nytt hål för skålen.

STEG FÖR STEG

1. Ta av luckan från gångjärnen. Oftast räcker det att dra i ett clips eller skruva ur skruvarna på monteringsplattan.
2. Skruva loss det gamla gångjärnet från luckan. Kontrollera skicket på hålen i skivan: om de är utslitna

fyller du dem med lim och några tandpetare.

3. När limmet har torkat kapar du överskottet av tandpetarna med en kniv. Då får skruven ett stadigt fäste.
4. Håll det nya gångjärnet mot luckan på samma ställe som det gamla och markera punkterna med en penna. Vid behov borrar du nya hål för skålen.
5. Skruva fast gångjärnet i luckan, utan att dra åt skruvarna helt.
6. Montera monteringsplattan i skåpskroppen på samma höjd som tidigare.
7. Häng upp luckan, justera dess läge och dra åt alla skruvar.
8. Kontrollera att luckan stängs mjukt och att spalterna är jämna.

Välj ett gångjärn av samma typ som de andra på skåpet. Blandade system gör att luckorna stängs ojämnt. För tunga luckor använder du förstärkta gångjärn.

Rengöra och komplettera fogar i badrummet

Nivå: lätt · Tid: cirka 2 timmar · Kostnad: cirka 80–200 kr

Mörk, brunaktig fog på väggen och i duschen betyder inte att du måste byta allt kakel. Ofta räcker en grundlig rengöring och små reparationer.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en fogborste eller en gammal tandborste,
- ett fogrengöringsmedel, eller bikarbonat med vatten,
- färdigblandad fog eller cementbaserad fog i en kulör nära den befintliga,
- ett fograspverktyg, en fogbräda, en svamp och handskar,
- ventilation eller ett öppet fönster.

STEG FÖR STEG

1. Vädra badrummet. Ta på handskar, använd rengöringsmedel enligt etiketten och blanda dem aldrig med varandra.
2. Lägg rengöringsmedlet eller en pasta av bikarbonat på fogen och låt verka några minuter.
3. Skrubba fogen med borsten, skölj sedan med varmt vatten och torka torrt.
4. Bedöm fogens skick. Om den smular eller bitar saknas rensar du ut de ställena till ett djup på cirka 2 mm.

5. Dammsug ur springorna och torka dem med en fuktig svamp.
6. Tryck in den nya fogen i springorna med fogbrädan eller ett finger i handske och jämna av.
7. Efter några minuter torkar du bort överskottet med en svamp och rengör kaklet.
8. När den har härdat helt lägger du på ett fogskydd för att minska upptaget av vatten och smuts.

Använd inte vassa verktyg för att skrubba fogar där det finns springor, eftersom du då skadar kaklets kanter. Regelbunden vädring är det bästa skyddet mot att fogen mörknar.

Ta bort mögel från silikonfog och kakelfog

Nivå: lätt · Tid: cirka 1 timme · Kostnad: cirka 40–120 kr

Svart mögel i badrummet dyker upp där det finns fukt och dålig ventilation. Du kan ta bort det, men ett varaktigt resultat beror på att du ändrar förhållandena.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett mögelborttagningsmedel (en svampdödande spray) eller vit ättika i en sprayflaska,
- en borste, en svamp, trasor, handskar och skyddsglasögon,
- en dammfiltermask eller ett andningsskydd,
- ny sanitetssilikon, när möglet har gått djupt.

STEG FÖR STEG

1. Öppna fönstret, sätt på fläkten och ta på handskar, glasögon och mask.
2. Spraya de angripna ställena med mögelmedlet och vänta den tid som anges i anvisningen (oftast 10–30 minuter).
3. Skrubba med borsten och var noga med att inte sprida sporerna.
4. Skölj med varmt vatten och torka med en ren trasa.
5. Kontrollera fogen. Om fläckarna sitter inne i silikonet och inte går bort byter du ut det som i projektet i början

av det här kapitlet.

6. Efter behandlingen torkar du området noga, helst genom att vädra rummet i flera timmar.
7. Efter varje dusch torkar du av väggarna med en skrapa och lämnar dörren eller fönstret på glänt.
8. Om möglet kommer tillbaka trots detta kontrollerar du ventilationen och den möjliga fuktkällan (tas upp i nästa kapitel).

Blanda aldrig mögelmedel med ättika eller andra rengöringsmedel. Vissa kombinationer ger ifrån sig skadliga ångor. Produkter med klor och ättika får aldrig användas tillsammans.

Fukt, värme och energibesparing

Fukt, drag och kalla väggar är en trio som sänker komforten och höjer räkningarna. Den goda nyheten är att du kan lösa många problem billigt när du väl förstår var de kommer ifrån.

Var kommer fukten ifrån? Oftast från vardagen: matlagning, tvätt, tork av kläder och andning. Varm luft rymmer mer vattenånga, och när den når en kall vägg eller ett kallt fönster blir ångan till vatten igen. Det kallas kondens, och det är den vanligaste orsaken till mögel i hemmet. Om ventilationen är dålig blir fukten kvar i rummet. Två andra sorters fukt kräver att en fackman ställer diagnosen: fukt som stiger (vatten som tar sig upp i väggen från marken, oftast när fuktspärren har gått sönder eller överbryggats) och fukt som tränger in (vatten som kommer in genom ett läckande tak, en hängränna, ett rör eller en sprucken vägg). Vattenränder, ett salt vitt pulver på putsen eller tapet som lossnar långt ner på en vägg tyder på fukt som stiger, så måla inte bara över dem.

Täta dörrar och fönster mot drag

Nivå: lätt · Tid: cirka 1–2 timmar · Kostnad: cirka 80–250 kr

Drag är onödig värmeförlust. Enkla självhäftande tätningslister och borstlister till dörrar förbättrar komforten redan under första vintern.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en självhäftande tätningslist (gummi eller skum) för dörrar och fönster,
- en borstlist eller en tröskellist till dörren,
- en sax, ett måttband, denaturerad sprit och en trasa,
- ett papper, eller ett tänt ljus (försiktigt), för att hitta dragen.

STEG FÖR STEG

1. Hitta läckorna: lägg ett papper i springan på en stängd dörr eller ett stängt fönster. Om det glider ut utan motstånd läcker det stället.
2. Mät de sträckor som ska tätas och klipp tätningslisten med lite extra.
3. Rengör ytorna med denaturerad sprit och låt dem torka. Limmet fäster inte på smuts och fukt.
4. Dra av skyddspappret från listen och sätt fast den jämnt, utan att sträcka den, och tryck med fingrarna.

5. I hörnen för du ihop listernas ändar tätt, så att inga springor uppstår.
6. På ytterdörren monterar du en borstlist eller en dragtätning på dörrens nederkant och fäster den med skruvar.
7. Stäng dörren och kontrollera att den trycker mot listen utan för mycket motstånd.
8. Upprepa papperstestet för att bekräfta att det är tätt.

När du tätar fönster ska du inte stänga av ventilationen helt. Rummen måste ha tillförsel av frisk luft. Ventiler i fönsterkarmarna hjälper till att hålla balansen. Blockera aldrig luftventiler, och täta aldrig ventilationen till ett rum med en gaspanna, en gaskamin eller en öppen spis: sätt upp en kolmonoxidvarnare.

Mögel i hörnen på ytterväggar

Nivå: medel · Tid: cirka 3 timmar plus torktid · Kostnad: cirka 150–400 kr

Hörnen på ytterväggar är kallare än resten av rummet, och det är precis där vattenångan kondenserar och mögel växer. Du måste ta bort följden och minska orsaken.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett mögelbehandlingsmedel för väggar, en svamp, en borste och en hink,
- en skrapa, sandpapper, skyddsglasögon, ett andningsskydd och handskar,
- en mögelhämmande grundfärg och en fuktbeständig färg (för badrum och kök),
- en hygrometer för att mäta luftfuktigheten (kostar cirka 50–120 kr).

STEG FÖR STEG

1. Ta på skyddet: glasögon, andningsskydd och handskar. Vädra rummet.
2. Skrapa bort den angripna färgen och lös puts med skrapan. Om möglet sitter djupt eller putsen smular rådfrågar du en fackman.
3. Lägg på mögelbehandlingen enligt anvisningen och vänta den angivna tiden.

4. Skrubba ytan, skölj med vatten och låt väggen torka ordentligt (även i flera dagar).
5. Lägg på den mögelhämmande grundfärgen och därefter två lager mögelbeständig färg.
6. Flytta möblerna några centimeter från kalla väggar, så att luften kan cirkulera.
7. Följ luftfuktigheten med hygrometern. Den rekommenderade nivån i en bostad är oftast cirka 40–60 procent.
8. Var uppmärksam på ventilationen: öppna fönstren på vid gavel i 5–10 minuter flera gånger om dagen, låt fläkten i köket och badrummet gå medan du lagar mat och duschar, och torka kläder utomhus eller i ett rum med öppet fönster, eller använd en avfuktare.

Om mögelt kommer tillbaka trots detta kan orsaken vara en kallbrygga, eller fukt utifrån (en läcka, en igensatt hängränna, fukt som stiger, en överbryggad fuktspärr). Då behöver du en diagnos av en fackman. Stora mögelfläckar (mer än cirka en kvadratmeter), eller fukt som du inte kan förklara, är skäl att ringa en besiktningsman eller en fuktspecialist, eller i en hyresbostad att säga till hyresvärden.

En hygrometer hjälper dig att hålla koll på luftfuktigheten hemma.

Foto: ron2025 / Pixabay

Förbättra ventilationen i en lägenhet

Nivå: lätt · Tid: cirka 1 timme · Kostnad: cirka 80–400 kr

I många lägenheter och hus bygger ventilationen på frånluftsfläktar i köket och badrummet och på luft som kommer in genom ventiler och springor. När något fallerar blir fukten kvar i bostaden.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett papper eller en tunn servett för att testa luftflödet,
- en skruvmejsel, en dammsugare med smalt munstycke och en trasa,
- nya ventillock eller fönsterventiler (valfritt),
- ett trappsteg eller en pall för att nå fläkten eller ventilen.

STEG FÖR STEG

1. Med stängda fönster håller du pappret mot frånluftsfläkten eller ventilen. Om det fastnar fungerar utsugningen. Om det faller eller inte rör sig finns det ett problem.
2. Ta av locket och dammsug bort damm och spindelväv. Rengör även den synliga delen av kanalen.
3. Kontrollera att ventilen inte är täckt av inbyggda möbler eller andra saker. Den måste ha fritt luftflöde.

4. Se till att luft kommer in i rummen: öppna ett fönster på glänt eller kontrollera ventilerna i fönsterkarmarna.
5. Om täta fönster blockerar lufttillförseln monterar du fönsterventiler, eller låter ett fönster stå på glänt på natten.
6. Anslut inte en köksfläkt till en gemensam frånluftskanal eller en rökkanal utan föreningens eller hyresvärdens medgivande. Använd en kolfilterfläkt med filter, eller följ tillverkarens och föreningens regler.
7. Om en kanal är blockerad, eller om det finns ett ständigt bakdrag, anmäl det till föreningen eller hyresvärden. En behörig ventilationsfirma kan kontrollera kanalerna.
8. Behåll vanan att öppna fönstren på vid gavel i några minuter (korsdrag), och undvik att torka mycket tvätt i stängda rum.

Ändra inte gemensamma ventilationskanaler i ett flerbostadshus på egen hand, och sätt inte in fläktar i ventiler utan föreningens eller hyresvärdens medgivande. Det kan rubba ventilationen i hela huset. Blockera aldrig luftventiler eller ventiler som betjänar en gasapparat.

Möbler och små reparationer

En vinglig stol, en kant på ett skåp som har lossnat, ett handtag som har kommit av i handen. I stället för att kasta möbeln räcker det oftast med lim, en skruv och lite tålamod. Det här kapitlet samlar fyra projekt som kommer väl till pass i varje hem.

Laga en vinglig stol eller ett vingligt bord

Nivå: lätt · Tid: cirka 30 min plus limmets torktid · Kostnad: cirka 40–80 kr

En stol vinglar oftast för att skarvarna i trähenen har blivit lösa. Trälim och en tving ger tillbaka stabiliteten.

VERKTYG OCH MATERIAL

- trälim (vattenfast eller vanligt snickarlim),
- en tving eller ett spännband med spärr, och en gummiklubba,
- sandpapper, en trasa och tandpetare,
- skruvar och möbelvinklar (för större springor).

STEG FÖR STEG

1. Vänd stolen upp och ner och kontrollera vilka skarvar som rör sig. Skaka varje ben för sig.
2. Ta isär den lösa skarven genom att försiktigt dra ut dymlingen eller benet med en gummiklubba.
3. Skrapa bort det gamla limmet och smutsen med sandpapper. Ytorna måste vara rena och torra.
4. Om hålet är för löst bygger du upp dymlingen med ett tunt lager tandpetare, eller med tejp och lim, så att den blir tjockare.
5. Bred ut limmet jämnt på dymlingen och på insidan av hålet.

6. Sätt ihop skarven och pressa den med tvingen, och torka bort limmet som trycks ut med en fuktig trasa.
7. Låt det torka den tid som står på förpackningen, oftast flera timmar och helst över natten.
8. Vid behov förstärker du hörnen med möbelvinklar under sitsen.

Använd inte stolen innan limmet har härdat helt. Om du belastar den för tidigt försvagas skarven, och reparationen kan behöva göras om.

Laga lös faner eller kantlist på ett skåp

Nivå: lätt · Tid: cirka 30 min plus torktid · Kostnad: cirka 30–90 kr

En lös kant på en möbelskiva ser ful ut och gör att fukt tas upp snabbare. Du kan limma fast den igen utan att byta hela luckan.

VERKTYG OCH MATERIAL

- kontaktlim eller fanerlim, eller färdig kantlist med strykfäste av smältlim,
- ett strykjärn eller en hårtork (för kantlist med strykfäste) och en bomullstrasa,
- en mattkniv, sandpapper och målartejp,
- en tving eller en tung bok för att pressa fast.

STEG FÖR STEG

1. Vik tillbaka den lösa fanerbiten och rengör skivans kant från damm och gammalt lim.
2. Om kantlisten har smältlim lägger du tillbaka den, täcker den med en trasa och går över den med ett varmt strykjärn (medelvärme, utan ånga).
3. Annars lägger du ett tunt lager kontaktlim på båda ytorna och väntar några minuter tills limmet blir klibbigt.
4. Tryck fast fanerbiten mot skivan och håll den stadigt, till exempel med en tving eller med tejp.

5. När det har torkat torkar du bort överskott av lim med en trasa eller skär bort det med kniven.
6. Låt det stå den rekommenderade härdningstiden (ofta en timme eller mer) innan du belastar möbeln.
7. Om en bit av kantlisten har fallit sönder skär du till och köper en matchande kantlist med lim.
8. Slipa kanten lätt med fint sandpapper så att den inte hugger i handen.

Kontaktlim fäster direkt när ytorna trycks ihop, så placera fanerbiten exakt innan den rör vid skivan. Du kan inte göra några korrigeringar efteråt.

Byta ett handtag och laga ett urrivet hål i en möbel

Nivå: lätt · Tid: cirka 30 min plus torktid · Kostnad: cirka 30–100 kr

Handtag på möbler dras ut ur spånskiva när gängan är utsliten. I stället för att byta hela luckan kan du laga hålet med en dymling och lim.

VERKTYG OCH MATERIAL

- ett nytt handtag med samma avstånd mellan hålen (mät från mitten på den ena skruven till mitten på den andra),
- trälim eller epoxylim, och tandpetare eller trädymlingar,
- en borrmaskin och en borr med en diameter nära dymlingen,
- en mattkniv, sandpapper och en skruvmejsel.

STEG FÖR STEG

1. Skruva loss det gamla handtaget och kontrollera skicket på hålen. Om gängan är urrivet måste hålet lagas.
2. Fyll hålet med lim och tryck in några tandpetare eller en trädymling med liknande diameter.
3. Vänta tills limmet har torkat, enligt förpackningen.
4. Skär av de utstickande delarna med kniven, jäms med luckans yta.

5. På hålets plats borrar du ett tunt förborrat hål med en borr som är något mindre än skruven.
6. Skruva fast det nya handtaget med en bricka eller en fjäderbricka och dra åt försiktigt men fast.
7. Om det nya handtaget har ett annat hålavstånd markerar du de nya hålen, fyller de gamla hålen med träspackel och slipar dem.
8. Kontrollera att handtaget inte har något glapp och att luckan rör sig mjukt när du drar i den.

Dra inte åt skruvarna för hårt i spånskiva. Ett för högt moment förstör gängan direkt. Använd en skruv med rätt längd, så att du inte trycker igenom luckan.

Laga en låda som kärvar

Nivå: medel · Tid: cirka 45 min · Kostnad: cirka 30–120 kr

En låda som är svår att öppna eller som ramlar av sina skenor behöver justeras, eller så behöver skenorna bytas. Det handlar oftast om lösa skruvar eller smuts.

VERKTYG OCH MATERIAL

- en skruvmejsel eller en borrskruvdragare och ett vattenpass,
- nya lådskenor (om de gamla är utslitna) och silikonsmörjmedel eller vax,
- en trasa, en dammsugare, en penna och ett måttband.

STEG FÖR STEG

1. Ta ut lådan ur skåpskroppen. Oftast måste du lyfta den och vrida frigöringsspakarna på sidorna.
2. Kontrollera skenorna: är de rena, raka och ordentligt fastskruvade i skåpskroppen och lådan?
3. Dammsug banan, ta bort smuts och torka med en trasa.
4. Dra åt eventuella lösa skruvar. Om hålen är utslitna använder du större skruvar, eller lagar dem med lim och tandpetare.
5. Kontrollera med vattenpasset att skenorna på båda sidor sitter på samma höjd och parallellt.

6. Smörj rullarna och banorna med silikonsmörjmedel eller vax. Använd inte fet olja, som samlar damm.
7. Skjut tillbaka lådan och justera frontens läge, om skenorna har justerskruvar.
8. Testa flera gånger och kontrollera att lådan glider ut jämnt, utan att kärva.

Om skenorna är böjda, har skadade rullar eller är helt slitna byter du dem mot nya av samma längd. Välj en bärförmåga som passar det lådan rymmer.

En underhållsplan för hela året och nybörjarnas vanligaste misstag

Den billigaste reparationen är den du aldrig behöver göra. Några korta kontroller under året fångar upp små fel innan de blir dyra problem. Du kan skriva ut kalendern nedan och hänga upp den i skåpet där du förvarar verktygen.

Lär känna ditt hem

Innan något går sönder ska du lägga en halvtimme på att ta reda på var de viktiga sakerna finns, och skriva ner det i din hemlogg (se nedan). Hitta **huvudkranen** (huvudavstängningen för vattnet, ofta under köksbänken) och stäng och öppna den för att kontrollera att den går att vrida. Hitta **elcentralen** och läs etiketterna på strömbrytarna. Hitta **gasmätaren** och dess avstängningsspak, om du har någon. Kontrollera var din **panna** eller **värmepump** finns och titta på datumet för senaste service. Testa dina **brandvarnare** och din **kolmonoxidvarnare**. Om du hyr ska du ha hyresvärdens kontaktuppgifter till hands och anmäla fel till dem i stället för att själv laga stommen.

Underhållskalender

Månad / årstid	Vad du ska kontrollera och göra
Januari	Kontrollera luftfuktigheten och hörnen på ytterväggar med avseende på mögel. Öppna fönstren på vid gavel flera gånger om dagen en kort stund.
Februari	Kontrollera tätningslisterna på fönster och dörrar och leta efter drag. Kontrollera silikonfogen i badrummet och runt handfatet.
Mars	Titta efter vintern på väggar och tak efter fläckar och sprickor. Lufta elementen om de är kalla upptill (mer i boken om VVS).
April	Vårstäda: tvätta fönstren och olja beslagen. Lätta på trycket på plastfönstren inför sommaren.
Maj	Kontrollera uteplatsen, balkongen och husets utsida. Titta på hängrännorna och fönsterbläcken utanför. Det är den bästa tiden för målning.
Juni	Kontrollera gångjärnen på skåp och dörrar och justera luckorna. Smörj lådskenorna.
Juli	Kontrollera ventilationen och ventilerna. Se till att rum som värms upp av varmt väder vädras.
Augusti	Kontrollera fogarna och silikonfogen i badrummet och köket. Ett bra tillfälle för små renoveringar medan det är varmt och torrt.
September	Gör huset redo för vintern: rensa hängrännorna och kontrollera taket och skorstenarna (i ett hus från marken, eller be en fackman). Kontrollera tätningslisterna på fönster och dörrar.
Oktober	Ställ in plastfönstren i vinterläge (hårdare tryck). Kontrollera elementen och termostaterna. Komplettera tätningslisterna.

Månad / årstid	Vad du ska kontrollera och göra
November	Kontrollera isoleringen vid ytterdörren och lägg till en tröskellist. Testa dina brandvarnare och kolmonoxidvarnare, om du har sådana.
December	Gå igenom din reparationslåda och fyll på förrådet: fogmassa, lim och skruvar. Kontrollera hur mycket retuschfärg du har kvar.
En gång i kvartalet	Rengör ventilerna och locken på frånluftsfläktarna, testa att huvudkranen och avstängningsventilerna fungerar, och testa jordfelsbrytarna i elcentralen med TEST-knappen.
En gång om året	Boka service för din gaspanna och andra gasapparater hos en behörig gasfackman, och låt sota skorstenar och rökkanaler till öppna spisar. Om du hyr ska du fråga hyresvärden vem som ansvarar för kontrollerna.

> **Tips:** ställ in återkommande påminnelser i telefonen: ”kontrollera tätningslisterna” i oktober och ”badrumsfogen” i februari och augusti. Två minuters förberedelse sparar många timmars reparationer.

Hemloggen

Skriv ner i ett anteckningsblock eller i telefonen vad du reparerar och när, vilken färg du använde (dess kulör och nummer), och vilken storlek fönstrets tätningslist eller låscylindern har. Efter ett år har du din egen handbok för ditt hem, och vid nästa reparation sparar du mycket tid på att leta upp detaljer och passande delar.

Nybörjarnas vanligaste misstag

1. **Att borra utan att kontrollera vad som finns i väggen.** En kabel eller ett rör som döljer sig under putsen kan förvandla en liten reparation till en nödsituation. Använd alltid en detektor och håll dig borta från området runt uttag och strömbrytare.
2. **Fel plugg för väggtypen.** En plugg för betong glider helt enkelt ut ur gipsskiva. Innan du borrar ett hål ska du ta reda på vad väggen är gjord av.
3. **Att hoppa över grundfärgen.** Färg som läggs på ogrundad puts sugs in ojämnt och ger fläckar. Grundfärg kostar lite och gör en enorm skillnad.
4. **Att stressa torktiden.** Spackel, lim, fog och silikon har härdningstider som tillverkaren anger. Att korta dem leder till sprickor och saker som ramlar av.
5. **Fogmassa på en smutsig eller fuktig yta.** Den fäster inte mot underlaget och lossnar snart. Avfetta och torka springan.
6. **För tjockt lager spackel eller färg.** Två tunna lager är bättre än ett tjockt. Resultatet blir jämnare och håller längre.
7. **Inget personligt skydd.** Glasögon, mask och handskar tar en minut och skyddar din hälsa. Damm från puts och gammal färg är skadligt för lungorna.

8. **Billiga, slöa borrar och verktyg.** De får dig att tröttna på jobbet och förstör materialet. Det är bättre att köpa mindre, men köpa ordentligt.
9. **Att laga symptomet i stället för orsaken.** Att måla över en fläck utan att stoppa läckan, eller över mögel utan att förbättra ventilationen, är bortkastad tid och pengar.
10. **Att gå utöver sin egen kompetens.** Gas, elcentralen, bärande väggar och allt du misstänker kan innehålla asbest är jobb för behöriga yrkespersoner. Backa när du tvivlar på att du kan göra det säkert.
11. **Att inte förbereda arbetsytan.** Ett oskyddat golv, möbler inom räckhåll för färgen och verktyg som ligger utspridda är ett enkelt recept på extra städning och olyckor.
12. **Att köpa material ”på ögonmått”.** Mät två gånger innan du köper golvlister, tätningslister, en cylinder eller gångjärn. Ta ett foto eller ett prov av den gamla delen med till butiken.
13. **Att dra åt skruvar för hårt.** Särskilt i spånskiva, trä och plast. Gängan rivs ut på en bråkdels sekund. Ställ in momentet på borrskruvdragaren på ett lågt värde.

> Kom ihåg: varje hantverkare var en gång nybörjare. Den första reparationen tar alltid mer tid, men de nästa går allt snabbare. Den här guiden ska ge dig modet att börja.

Vad kommer sedan

Om du vill gå ett steg längre kan du ta del av de andra böckerna i paketet. ”Den praktiska guiden till el i hemmet” visar hur du på ett säkert sätt byter ett uttag och en strömbrytare mot likadana, och när du ska anlita ett registrerat elinstallationsföretag. ”Den grundläggande guiden till VVS” förklarar hur du åtgärdar en droppande blandare, ett avlopp och en spolcistern. Tillsammans med den här boken utgör de en komplett uppsättning för att ta hand om ditt hem själv.

Videor som hjälper dig på vägen

Boken ger dig metoden och förklaringarna. En video visar dig handgreppen och arbetstakten. Här har vi samlat gratis videor på svenska från YouTube som hör till kapitlen i den här boken. De är gjorda av andra personer och företag som inte har någon koppling till oss, och innehållet är deras eget ansvar. Vi kontrollerade att varje länk fungerade i november 2026. Länkar kan försvinna med tiden.

Så öppnar du en video: tryck på titeln, eller sök på videons titel och kanalnamn på YouTube. Det fungerar även i YouTube-appen på telefonen.

Verktyg och infästning (kapitel 3 och 4)

- Vilka verktyg ska du börja med? – Felix Lundin. *Hjälper dig välja vilka verktyg du ska börja med*
- Borra och plugga i olika väggar – Lasse Hendig. *Visar hur du borrar och pluggar i olika slags väggar*
- Välj rätt plugg – Byggahus. *Hjälper dig välja rätt plugg*
- Fästa i gipsvägg | Tips & råd [HORNBACH] – HORNBACHsverige. *Visar hur du fäster saker i gipsvägg*

Väggar och tak (kapitel 4)

- Henkesmålartips: Laga hål i gipsvägg – Henkesmålartips. *Visar hur du lagar hål i gipsvägg*
- Så här reparerar du hål i väggen med punktspackling – Flügger Sverige. *Visar punktspackling av små hål*
- Spackla gipsvägg - Så gör du. Steg för steg – Anza. *Visar hur du spacklar en gipsvägg steg för steg*

Måla (kapitel 5)

- Måla väggar-henkesmålartips – Henkesmålartips. *Visar hur du målar väggar*
- Måla vägg - Så gör du. Steg för steg – Anza. *Kort genomgång av väggmålning*

Dörrar och fönster (kapitel 6)

- SNICKARE INOMHUS 4 REPARATIONER 1 RÄTA UPP DÖRREN – Blom Kål. *Visar hur du rättar upp en dörr som hänger snett*
- Otät tätningslist. Så här löser du det – Gör Det Själv. *Visar hur du åtgärdar en otät tätningslist*
- Byta tätningslist på fönster och dörrar – Svenska Fönster. *Visar hur du byter tätningslist på fönster och dörrar*

Golv (kapitel 7)

- Golvet knarrar. Så här fixar du det – Gör Det Själv. *Visar hur du stoppar ett knarrande golv*
- GOLVLÄGGARE 4 REPARATIONER 1 BYTA TRÖSKEL – Blom Kål. *Visar hur du byter en tröskel*
- Så lägger du klickgolv – jem & fix Sverige. *Visar hur klickgolv läggs*

Kök och badrum (kapitel 8)

- BADRUM 2 FÖRNYELSER OCH REPARATIONER 3 BYTA UT SILIKONFOGEN – Blom Kål. *Visar hur du byter en gammal silikonfog*
- Så här fogar du: Silikonfog – Sika Sverige. *Visar hur du lägger en silikonfog*

Fukt och värme (kapitel 9)

- Kondens på insidan av fönster och altandörrar – Svenska Fönster. *Förklarar kondens på fönster*
- Lufta elementen - Clas Ohlson – Clas Ohlson Sverige. *Visar hur du luftar elementen*

> Tips: läs avsnittet i boken först, titta på videon om samma jobb och gör sedan jobbet själv. Pausa videon efter varje steg.

Videorna ersätter inte en yrkesperson. Anlita en fackman för el, bärande konstruktioner, gas och större fuktskador, och följ alltid säkerhetsreglerna i kapitlet om säkerhet i den här boken. Det som visas i en video är inte alltid tillåtet eller lämpligt för dig. Vid fara för liv eller hälsa ringer du 112.

Boken och videon tillsammans

Använd boken och videon på det här sättet: läs avsnittet och gör inköpslistan, titta på videon en gång utan att röra något, och gå sedan tillbaka till boken och följ stegen i den. Om videon gör något annorlunda än boken, gäller boken och dina egna produkters anvisningar.